FRÅN HOLARKTIS TILL VÄSTPALEARKTIS

Rapport från SOF:s Taxonomikommitté

Taxonomikommittén (Tk) har ombetts rekommendera en världslista för BirdLife Sverige och AviFauna att följa. Det har varit en svår process som krävt svåra avvägningar beträffande de olika världslistorna. Tk har kommit fram till att det är IOC:s lista (se nedan) som för närvarande överensstämmer bäst med Tk:s ståndpunkter.

TEXT *Markus Lagerqvist och Erling Jirle*
(www.sofnet.org/tk samt tk@birdlife.se)

I samband med att vi rekommenderar en världslista har Tk beslutat att samtidigt återgå till ett mindre bevakningsområde än hela Holarktis. Detta för att få ned arbetsbelastningen med att bevaka, ladda ned, läsa och databaslägga floden av taxonomiartiklar och annan vetenskaplig litteratur. Före 2006 hade dåvarande Tk också ett betydligt mindre bevakningsområde. Det nya bevakningsområdet blir Västra Palearktis (förkortat VP), enligt vår definition.

Utanför VP kommer Tk att följa IOC:s lista. VP har valts av praktiska skäl, eftersom det är ett välkänt begrepp för ornitologer och i viss mån entomologer. Men det är ingen naturlig zoogeografisk zon eftersom östgränsen är artificiell. Djurgeografer använder istället begreppet Palearktis, medan växtgeografer oftast talar om Holarktis eller Europa.

Markus Lagerqvist

Erling Jirle

Tk:s definition av Västra Palearktis gränser

Gränsen följer samma linje som Holarktis genom Afrika och Arabiska halvön som beskrivs i detalj i Tk:s rapport i *Vår Fågelvärld* nummer 1 2013: sid. 42–44. I Atlanten ingår liksom i de flesta andra VP-definitioner Island, Azorerna, Madeira, Kanarieöarna, Kap Verdeöarna samt Banc d'Arguin utanför Mauretanien. I Norra ishavet ingår Jan Mayen, Björnön, Svalbard, Frans Josefs land och Novaja Zemlja samt Vaigatj. Hela Arabiska halvön ingår. Det finns visserligen en del afrotropiska element på den sydligaste kuststräckan, men den palearktiska får ändå anses dominera. Dessutom kan Röda havet, Adenviken och Arabiska havet anses vara mer naturligt avgränsande barriärer mot den sydliga afrotropiska regionen, dit den tropiska ön Sokotra förs.

Sedan kommer det mest kontroversiella, och knepiga; hur ska man dra östgränsen?

I *Roadrunner* nummer 3 2006 föreslog Erik Hirschfeld och Erling Jirle att gränsen skulle dras med början i mellersta Iran, mellan de östliga öknarna och bergskedjorna Zagros i väst och Elburz i norr. Det råder dock osäkerhet om fågelfaunans sammansättning i de östra öknarna, så istället har Tk valt att följa den gränsdragning som de kommande volymerna av den nya VP-handboken av Hadoram Shirihai och Lars Svensson valt; att inkludera hela Iran i VP. (Cramp följer gränsen mellan Irak och Iran, men observera att denna gräns har flyttats efter kriget.)

Gränsen norrut till Norra ishavet från Iran är okontroversiell och följer den klassiska som bland annat Cramp tillämpar: mittlinjen i Kaspiska havet till Uralflodens mynning, vidare längs Uralfloden förbi Orsk, och sedan längs vattendelaren i Uralbergen, som når Karahavet i Norra ishavet.

Att Holarktislistan avslutas innebär inte att namngivningsarbetet upphör. Istället kommer listan över alla världens fåglar att slutföras under 2014, med svenska namn på alla arter, även nyligen urskilda. Denna lista kommer att följa IOC:s systematik.

IOC i sin tur kommer med största sannolikhet att lägga in de svenska namnen från Tk:s lista.

Familjelistan, med svenska namn på alla fågelfamiljer, är uppdaterad på Tk:s webbsida till version 8. Den följer nu IOC och inte Clements.

Valet av lista har stått mellan fyra kandidater:

- IOC World Bird List
- eBird/Clements Checklist
- The Howard and Moore Complete Checklist of the Birds of the World
- HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World.

IOC World Bird List

IOC World Bird List var från början ett försök att standardisera de engelska namnen på världens fåglar och gavs först ut 2006 under namnet *Birds of the World: Recommended English Names*. Bakom listan står International Ornithologists Union (tidigare International Ornithological Committee). Därefter har projektet vuxit och listan är numera webbbaserad. Mycket tack vare frekventa uppdateringar av taxonomin på webben har listan under senare år vunnit allt mer popularitet bland världsskådare och fågelresebyråer. Till sig har man även knutit ett team av framstående experter, såsom Jon Fjeldså, Pamela Rasmussen, Frank Rheindt och George Sangster. Aktuell version är 4.2 (april 2014), men inom kort kommer version 4.3. Listan finns på webben på www.worldbirdnames.org.

GRAFIK: ERLING JIRLE

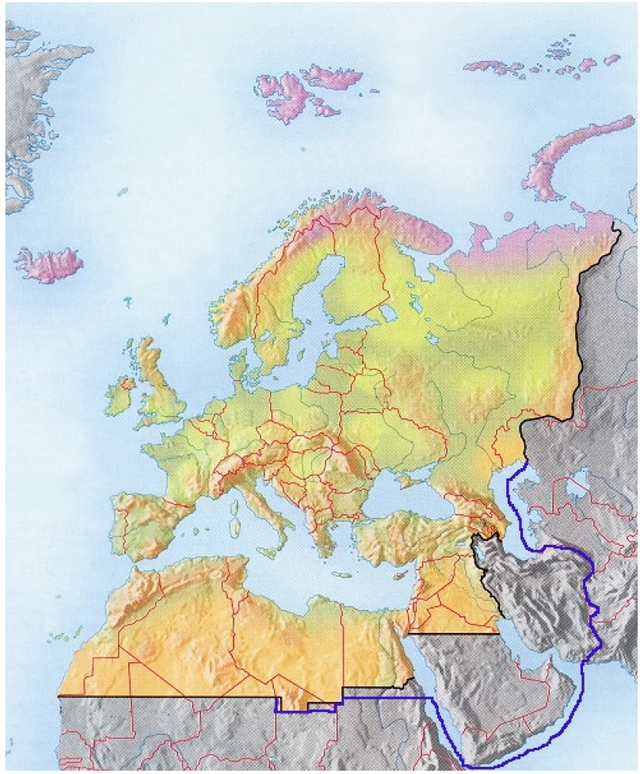

Taxonomikommitténs nya bevakningsområde omfattar Västpalearktis, inklusive Arabiska halvön och hela Iran (lila linjen).

eBird/Clements Checklist

The Clements Checklist of Birds of the World är den klassiska listan bland världsskådare och gavs ut i sin första upplaga av den amerikanske ornitologen James Clements redan 1972. Efter att James Clements dog 2005 uppdateras listan av The Cornell Lab of Ornithology vid Cornell University, USA. Listan är den officiella världslistan för bland andra American Birding Association och svenska Club300. Aktuell version är 6.8 (augusti 2013). Listan finns att ladda ned på www.birds.cornell.edu/clementschecklist.

Howard and Moore

Den första upplagan av *The Howard and Moore Complete Checklist of the Birds of the World* publicerades 1980 och var då den första världslistan som även innehöll underarter. Den tredje upplagan gavs ut 2003 och för icke-tättingarna kom en fjärde upplaga ut 2013. Del två av den fjärde upplagan, som omfattar tättingarna, är planerad att ges ut i september 2014. Den finns ännu inte tillgänglig på webben. Liksom IOC har man knutit till sig ett team av framstående experter, bland vilka kan nämnas Tim Inskipp, Kees Roselaar och vår egen Lars Svensson.

HBW and BirdLife International

Listan är ett nyligen lanserat samarbete mellan Lynx Edicions och BirdLife International. Listan kommer dels att ges ut i bokform i två volymer under namnet *HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World*, dels finnas på webben på *HBW Alive* (webbupplagan av *Handbook of the Birds of the World* som återfinns på www.hbw.com). Den kommer också att ersätta BirdLife Internationals nuvarande världslista. Den första delen med icke-tättingarna är planerad att ges ut i augusti 2014 och tättingarna år 2016. Jämfört med HBW och BirdLifes nuvarande världslista kommer den att innehålla en helt ny taxonomi baserad på Tobias m.fl. (en metod för att tilldela artstatus med hjälp av ett poängsystem). Från de förhandsbeslut som publicerats på nätet kommer implementeringen av Tobias att medföra ett stort antal splittar, runt 450 fler arter bara bland icke-tättingarna jämfört med BirdLifes nuvarande världslista.

Utvärderingen

Vid utvärderingen uteslöts HBW/BirdLife först, dels för att den ännu är opublicerad och dels för att den bygger på en från många håll ifrågasatt metod att tilldela artstatus, där det är oklart hur bland annat genetiska data kommer att inkorporeras i bedömningen. Tk kommer dock att följa publiceringen och mottagandet av listan.

Ett svårare beslut var att utesluta eBird/Clements, då den troligen fortfarande är den mest använda listan. Tk:s bedömning är att listan är väl underbyggd för Nya världen, där man för Nordamerika följer American Ornithologists Union (AOU) och för Sydamerika AOU:s South American Classification Committee.

För Gamla världen är listan mindre väl under-

FOTO: MAGNUS ULLMAN

Avifaunaresenärer skådar vid stranden vid Seeb i Oman. Efter Tk:s rekommendation följer de numera IOC:s världslista när de noterar observerade arter.

byggd – man har under många år halkat efter, även om man under senare år till viss del arbetat ikapp detta, dock med vissa tveksamma beslut som följd. Listan saknar helt auktorer, och underarterna och deras utbredningsområden är inte lika uppdaterade som IOC och Howard & Moore.

Vår bedömning är att både IOC och Howard and Moore har en mer välgrundad taxonomi, som båda garanteras av en grupp av välrenommerade ornitologer som expertråd. Båda listorna har för- och nackdelar. IOC har ibland kritiserats för att ta väl snabba beslut, men Tk:s intryck är att detta möjligen var sant tidigare, men att man idag ser till att ha en bra grund att stå på när man genomför förändringar, samt att man i de fall där beslut kritiserats varit lyhörd för kritiken.

En stor fördel med IOC:s lista är att den finns fritt tillgänglig på webben och att man dessutom har en öppen beslutsprocess där föreslagna förändringar och tagna beslut kontinuerligt publiceras på webben. Listan innehåller dessutom auktorer med år för samtliga taxa.

Även Howard and Moore innehåller auktorer med år för samtliga taxa och har dessutom omfattande fotnoter med referenser, som är en styrka jämfört med övriga listor. Listan är något mer konservativ än IOC och strävar efter vetenskapligt väl underbyggda beslut. Vid en jämförelse av taxonomin finns det dock fall där IOC underkänt splittar med motiveringen att mer forskning krävs, när de samtidigt accepterats av Howard and Moore. Och vad gäller uppdelning i släkten är Howard and Moore i flera fall mer progressiva än IOC.

Antal familjer och arter bland icke-tättingarna

HBW/BirdLife –
111 familjer, 4 372 arter
IOC –
108 familjer, 4 228 arter
eBird/Clements –
107 familjer, 4 102 arter
Howard and Moore –
100 familjer, 4 016 arter

Tk:s bedömning är att båda listorna håller hög kvalitet och att det är mycket av en smaksak vilken lista man föredrar. Det som till slut fällde avgörandet till IOC:s fördel var att det finns en komplett uppdaterad lista för alla arter, som dessutom är tillgänglig på webben, medan Howard & Moore ännu inte finns uppdaterad för tättingarna, och heller inte fritt tillgänglig på webben.

Avgång

Till sist kan meddelas att Tk:s nestor – Lars Svensson – slutat i Tk för att bland annat kunna fokusera på utgivningen av den nya VP-boken. Vi övriga i Tk tackar Lars för ett mångårigt uppskattat arbete i Taxonomikommittén. Lars fortsätter emellertid att vara behjälplig genom att ingå i Tk:s referensgrupp.

Referenser

Bunes, V. 2006. Vestpalearktis og det arabiske kontinent. *FeltOrnitologen. Årsbok 2006*: 59–62.

Cramp, S. m.fl. (red.) 1977–1994. *Handbook of the Birds of Europe the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic*. Vol I–IX. Oxford University Press, Oxford - New York.

Hirschfeld, E. & Jirle, E. 2006. Vilken lista ska jag räkna på när familjen lapar sol i Dubai? *Roadrunner* 14 (3): 22–24.

Martins, R. P. & Hirschfeld, E. 1998. Comments on the limits of the Western Palearctic in Iran and the Arabian Peninsula. *Sandgrouse* 20: 108–134.

Shirihai, H. & Svensson, L. *Handbook of Western Palearctic Birds: Passerines*. Christopher Helm, London. (planerad utgivning: juli 2016).

Tyrberg, T. & Jirle, E. 2013. Ny gräns för Holarktis. Rapport från SOF:s Taxonomikommitté. *Vår Fågelvärld* 72 (1): 42–44.

Ullman, M. 2000. The limits of the Western Palearctic. *Sandgrouse* 22: 74–75.